

TNC-aktuellt

Information från Tekniska nomenklaturcentralen
Nr 3 1997 • Årgång 39 • ISSN 039-8438

*Vi önskar alla våra vänner en
God Jul och ett Gott Nytt År!*

I stället för att sända julkort lämnar vi ett bidrag till Stadsmissionens insamling för hemlösa.

TNC-aktuellt

Nyhetsblad för TNCs medlemmar.

TNC är en ideell förening och har till uppgift att verka för att en lämplig teknisk terminologi skapas och används inom offentlig förvaltning, näringsliv, utbildningsväsen och massmedier.

Redaktion:

Berit Björk

Anna-Lena Bucher

Åsa Holmér

Prenumeration: Berit Björk

Postadress: Västra vägen 9 C, 169 61 Solna

Telefon: 08-735 85 25

Telefax: 08-27 32 86

Postgiro: 55 60 12-3

Bankgiro: 711-1925

E-post: tnc@tnc.se

Webbplats: <http://www.tnc.se>

TNC-aktuellt utkommer med 2–3 nummer per år. Eftertryck tillåts om källan anges.

TNC i december 1997

TNC har nyligen lagt sista handen vid det projekt som helt dominerat verksamheten under 1997 och som gått under benämningen Edic III. Arbetet har gått ut på att tillföra svensk terminologi i Europeiska kommissionens termdatabas Eurodicautom. Klockan 19.00 söndagen den 30 november skickades den sista filen i projektet iväg elektroniskt till kommissionen i Luxemburg, och en lättad skara TNC-are kunde gå hem i vintermörkret efter en intensiv arbetsperiod.

Edic III är TNCs genom tiderna största projekt, alla kategorier: högst intäkter, flest utomstående experter involverade, flest fackområden, kortaste projekttid m m. Projektet har omsatt ca sju miljoner kronor, nära hundra experter har anlitats, sju personer har varit projektanställda på kortare eller längre tid, ca sextio fackområden har berörts, mer än 48 000 termer har stötts och blötts, projektet har genomförts under så kort tid som nio månader, därav i helfart i sex månader.

I och med den här leveransen har TNC nu bidragit med ca 110 000 svenska termer till Eurodicautom.

Det är alltså en enorm kraftansamling som under kort tid har ägt rum i TNCs lokaler och bland experter runt om i Sverige, t ex i Kävlinge, Strömsund, Fiskebäckskil och Halmstad. Och även om punkt sattes för själva projektet den 30 november så ger detta projekt, precis som de två tidigare Edicprojekten, värdefulla sido-

resultat. Ett är att TNCs kontaktnät av externa experter har aktualiserats, utvidgats och anpassats till nya områden; vi har även höjt experternas terminologiska medvetenhet och bevisligen berett många en hel del glädje genom att anlita dem i projektet. I några fall har vi nog sått frön till kommande traditionella, ämnesvisa terminologiprojekt. Bland experterna finns före detta TNC-anställda som vi har glatts åt att få återuppta kontakterna med. De projektanställda har fått erfarenheter av arbetet på en terminological central. Av dessa har de som har en översättarutbildning bakom sig fått ingående kännedom om att en specialisering mot översättningsorienterat terminologiarbete är en yrkesbana som faktiskt finns. Nyligen annonserade European Monetary Institute i Frankfurt efter en terminolog, och att söka en sådan tjänst är något som man kan överväga när man varit projektanställd på TNC i Edic III. Det känns riktigt och rätt att TNC således erbjudit praktik, fördjupning och vidareutbildning i ämnet översättningsorienterat terminologiarbete. Det är ett högst aktuellt ämne som vi som den centrala instansen för fackspråk och terminologi med rätta kan känna ett visst ansvar för att sprida kunskap om. Och som vanligt visar det sig att det är först i det praktiska arbetet som många pusselbitar faller på plats. Det som de projektanställda framhållit som särskilt nyttigt är att de lärt sig *hur* man ställer frågor till experter i terminologiska frågor. Att man som

helt okunnig på ett område ändå kan ställa relevanta frågor om ett begrepp och få veta den inom branschen etablerade termen; det är en bra erfarenhet att ha med i bagaget när man som översättare finner att ordlistorna inte räcker till.

Arbetet har varit intensivt, arbetsdagarna långa och arbetsveckorna under november sjudagars. Men det har också varit intressant att botanisera bland termposterna; varje dag har bjudit på ny kunskap. I det här numret presenterar vi för TNC-aktuellt läsare några godbitar som ingår i den internt utlysta tävlingen Guldtermen, se nästa sida.

Projektet har varit lärorikt och kompetenshöjande för TNC. Vi har nu, efter tre Edicprojekt, ganska mycket på fötterna när vi säger att vi *kan* Eurodicautom och att vi har utvecklat och prövat principer för inläggning av svensk terminologi i basen. Om det blir fler Edicprojekt så är vi väl rustade för att åter förse svenska översättare och terminologer med termposter av hög kvalitet.

Vi tar snart juledigt och samlar nya krafter inför det kommande arbetsåret. TNCs årsmöte kommer att äga rum den 22 april 1998, och vi kommer då bland annat att få höra hur Eurodicautom i praktiken utnyttjas av de svenska översättarna och terminologerna i Luxemburg och Bryssel. Mer om detta längre fram i vår.

Anna-Lena Bucher

I samband med tredje omgången av kompletteringen av Europeiska kommissionens termdatabas Eurodicautom (internt kallad Edic III) kläcktes idén att vi skulle samla ihop de termer som under arbetets gång väckt reaktioner i form av skratt eller pannrynkor, eller av någon anledning (form, innehåll, betydelse) bara fascinerat. De olika handläggarna inom Edic III-projektet har därför ombetts att ur de filer de handlett plocka ut godbitarna och nominera dessa i en passande klass. (Det är i detta sammanhang viktigt att påpeka att det här rör sig om ett mycket speciellt urval av termer som utgör en minoritet bland det stora totala antalet termer, som i sitt rätta sammanhang givetvis har viktiga funktioner att fylla.) En jury har fått i uppdrag att bedöma termerna, och det stora priset Guldtermen, liksom ett antal mindre priser, kommer att delas ut vid en högtid i mitten av december. För att kunna välja ut den överlägset bästa termen blir en helhetsbedömning av termen, dess konstruktion, genomsynlighet, semantiska och estetiska värde, dess definition, källa och kommentar nödvändig. Den vinnande termen presenteras i nästa nummer av TNC-aktuellt med juryns tillhörande motivering. Men redan nu, så här i gåvornas tid, kommer här, från oss alla till er alla, ett urval av kandidaterna, som säkerligen ersätter de tradigaste grötrimmen och förgyller vilken julmiddag som helst!

En av julens höjdpunkter är enligt många TV-programmet "Kalle Ankas julafton", och vi skall väl inte vara sämre. Som kandidat till Absurdast term har därför nominerats *Kalle Anka-röst*. I samband med TV-programmet uttalas ofta frasen: – Finns det några snälla barn? men för att egentligen kunna svara korrekt på denna fråga krävs ett måttband eftersom termen *småbarn* definieras som 'barn med högst 104 cm längd' (nominerad i klassen Definition). Den som vill ha en riktig Mary Poppins-ramsa att senare briljera med över glöggen övar lämpligen in den engelska motsvarigheten till "cottonmaskin med fangmönstring": *single needle bed cotton patent type machine with tuck patterning* (nominerad i klassen Bästa rytmiska utländska term). Vid julklappsutdel-

ningen brukar sedan allehanda obkyra kuriosobjekt dyka upp. Den som till exempel känner en *tyrosémiophile* har haft lätt att ordna en billig och säkerligen uppskattad julklapp – denna person samlar nämligen på ostetiketter (nominerad i klassen Kuriosavärde).

Eftersom vi går mot ett alltmer högteknologiskt samhälle på mer än ett sätt har det upplevts nödvändigt att introducera klassen Futuristiska termer, som bland annat innehåller kandidaterna *hybrid mellan mänskliga och andra arter* och *förväntade fotbesvär hos rymdfarare beroende på rymdfarkostens konkava gånggator*.

Rent konstruktionsmässigt verkar termer ibland kunna bli mycket komplicerade. En av de nominerade termerna i klassen Konstruktion, *höjdskillnad fotsula-midjabak*, är trots allt ganska genomsynlig, liksom även *dubbelcylinderstrumpautomat* som konkurrerar i klassen Längst. Alla termer är dock inte på långt när lika krångliga, och i klassen Banalast har därför bland annat nominerats termen *elegant*.

Under arbetets gång har framkommit att det på oväntade områden förekommit ett ovanligt metaforrikt språk, så till exempel bland ekonomer och fondhandlare där *Star Trek-emission*, *hajbur* (med synonymerna *hajpulver* och *giftpiller*) och *slänggunga* bara utgör några få exempel. *Star Trek-emission* har även fått en specialnominering i klassen Bästa svensk anmärkning: "kallas Star Trek eftersom den prissatts inom ett område där ingen människa vågar sätta sin fot".

En fil om yrkessjukdomar specialnomineras för beskrivningarna i definitionsfälten som ger begreppet snäv en helt ny innebörd! Man skall dock inte förglömma att dessa "termbeskrivningar", som ingen trodde fanns och som lätt skulle kunna vinna flera klasser (Absurdast, Lustigast, etc), beskriver verkliga sjukdomstillstånd, som säkerligen är allt annat än lustiga för de drabbade:

- arm- eller handkramp hos tillverkare av konstgjorda blommor, ofta funktionella besvär i form av en symptomneuros
- arm- eller handkramp hos arbetare som staplar picklesburkar
- arm- eller handkramp som drabbar uppkorkare av champagneflaskor
- ryckningar i kroppen hos tillverkare av knappar
- skavsår på långfingret hos frisbee-kastare.

Inom denna fil utgår även specialnomineringar för underklassen Snävast begrepp:

- förhårdnader över handflatornas framskjutande delar hos tillverkare av träformar för filthattar
- vidgade pupiller hos arbetare på majsält på grund av damm från växten spikklubba (lat. *Datura stramonium*)
- uppspändhet i magen hos flygvärdinnor till följd av expansion av tarmgaserna vid uppstigning.

I detta sammanhang bör nämnas att föreningen Atmus (Anonyma terminologimissbrukare utan språkkänsla) i klassen Vetenskaplig utveckling fått en specialnominering för termen *terminologimissbruk* med tillhörande definition: 'socialt problem som i svårartade fall blir vanebildande och då möjligt att klassificera som sjukdom (ICD 10:u23)' och anmärkning: "I likhet med andra missbruk samverkar arv och miljö till att sjukdomen utvecklas, liksom att en långvarig överförbrukning ensamt kan leda till ett kroniskt tillstånd."

Och när julnatten sedan faller över högar med prassligt julklappspapper och mätta grötmagar kan kanske de vid vattnet bosatta skåda en ljus strimma vid horisonten som påvisar havsis trots att isen inte syns. Då har de sett *isblink*. Chansen finns att de även kan få se *vattenhimmel*. Båda dessa termer har nominerats i klassen Vackrast – en klass som tillförts för att inte det estetiska värdet hos termerna skall glömmas bort.

Som ett avslutande julpysssel kan man fundera på från vilka områden termerna *salta gubben* och *beckasin-meddelande* hämtats (som för övrigt båda nominerats i klassen Lustigast). Svaret ges i nästa nummer av TNC-aktuellt.

Henrik Nilsson
(projektanställd under Edic III)

Termfrågor i urval

Under den här rubriken redogör vi för några av de termfrågor som inkommit till TNCs termtjänst. Vi tar gärna emot läsarnas synpunkter på våra svar.

Definitionsfrågor

fraktal

FRÅGA: Vad är en *fraktal*?

SVAR: En *fraktal* är en geometrisk figur vars detaljeringsgrad är densamma oavsett förstöringsgrad. *Fraktaler* kan till exempel användas för beskrivning av kustlinjer. Begreppet *fraktal* används inom flera olika vetenskaper, bland annat inom matematik, kemi och biologi.

glasparti

FRÅGA: Hur definieras *glasparti*? Är det alltid en vägg, eller kan det även avse ett fönster?

SVAR: I TNC 60 *Träbyggnadsordlista* definieras *glasparti* som 'vägg eller del därav som försetts med genomskinliga eller genomskinliga ytor av glas eller insatta i fasta ramar'. I anmärkningen står: "glasparti används företrädesvis som rumsskiljande vägg, t ex mellan kontorsrum".

inredning

FRÅGA: Hur definierar TNC *inredning* i byggsammanhang?

SVAR: I TNC 95 *Plan- och byggtal 1994* definieras *inredning* som 'samling föremål som är placerade i ett utrymme för att möjliggöra viss typ av verksamhet i utrymmet, men som inte används aktivt i verksamheten för materialbearbetning, energiomvandling eller transport'.

keramik

FRÅGA: Hur definieras ordet *keramik*?

SVAR: Enligt SIS 13 50 11 (*Keramisk ordlista*) har ordet två olika betydelse, dels 'läran om de keramiska materialen och dess tekniska tillämpning' och dels är *keramik* en 'kollektiv benämning på föremål av keramiskt material'. *Keramiskt material* definieras i sin tur som 'material framställt av en massa, innehåll-

lande lera eller andra mineraliska ämnen, t ex oxider, karbider eller grafit, som efter drejning, formning, gjutning, formpressning, strängpressning o d bränts (med eller utan föregående dekorerings eller glaserings)'. Ordet *keramik* används ofta som benämning på föremål av lergods (särskilt prydnadsföremål), vilket bör undvikas med hänsyn till dess kollektiva benämning enligt ovan.

slutbesiktning och garantibesiktning

FRÅGA: Jag har hört att man talar om att göra en *slutbesiktning* eller en *garantibesiktning*, men hur definieras termerna?

SVAR: *Slutbesiktning* (av *entreprenad*) definieras i TNC 95 *Plan- och byggtal 1994* som 'besiktning med syfte att undersöka i vad mån entreprenaden uppfyller kontraktensliga fordringar'. *Garantibesiktning* är 'besiktning med syfte att undersöka i vad mån fel i en entreprenad framträtt under den garantitid som gäller för entreprenaden'. Både *slutbesiktning* och *garantibesiktning* verkställs av en besiktningsman, som kan vara en person eller en nämnd.

tagel

FRÅGA: Har TNC någon definition på *tagel*?

SVAR: Ja, i TNC 42 *Målnings-teknisk ordlista* definieras *tagel* som 'hår från hästens man och svans och från svanstofs på nötkreatur'. *Tagel*

används i borstar och penslar och (buntat) som slipdon vid sidenglansslipning.

varumärke och märkesvara

FRÅGA: På vårt företag har frågan om vad som menas med *varumärke* och *märkesvara* dykt upp. Vilka är de norska motsvarigheterna? Diskussionerna har varit livliga, och det tycks som om de norska termerna inte står för detsamma som de svenska. Kan TNC reda ut detta?

SVAR: De norska termerna är *varemerke* och *merkevara*, och det är ingen skillnad mellan de svenska och de norska begreppen. *Varumärke* (*varemerke*) definieras som 'lagligen skyddat namn eller kännetecken på viss typ av vara'. Exempel på *varumärke* är Coca Cola och Adidas. *Märkesvara* (*merkevara* på norska) definieras som 'vara av en typ som säljs under enhetlig beteckning vilket anses garantera viss minimikvalitet'. Några exempel på *märkesvaror* är *Marabouchoklad* och *Nikeskor*. Den grundläggande skillnaden mellan *varumärke* och *märkesvara* är alltså att *varumärke* är ett namn, medan *märkesvara* är en vara.

Formfrågor

konterfort

FRÅGA: Hur stavas *konterfort* i dag på svenska? Det är en slags strävpelare och tidigare hade man stavningen *kontre-*. På franska heter det *contrefort*.

SVAR: *Konterfort* eller *konterfor* (utan *t* på slutet) är de termer som nämns i Dravnieks *Byggandets ord*.

tusentalsseparator

FRÅGA: Skall man ha punkt eller mellanslag som *tusentalsseparator*? Vilken är den officiella rekommendationen?

SVAR: Mängdsiffriga tal kan – för att underlätta läsningen – indelas i siffergrupper om tre, räknat åt såväl höger som vänster från decimaltecknet. När man skriver i löpande text åtskiljs grupperna endast med mellanrum, inte med punkt eller

Termfrågor i urval

komma eller annat tecken. Mångsiffriga *penningbelopp* kan antingen skrivas med punkt eller ihopskrivet; detta är en säkerhetsåtgärd för att undvika förfalskning. Skrivsättet med punkt är särskilt tydligt i tabelluppställningar.

Förkortningar

AC

FRÅGA: På de elektriska apparater vi importerar står det alltid *AC 24 V* (dvs 24 volts växelström), enligt tyska regler. Det är dyrt för oss att skriva om skyltarna på maskinerna enligt svenskt mönster, *24 VAC*. Är det tilllåtet i Sverige att ha den "tyska" ordningen?

SVAR: Ja, eftersom ordningen *AC 24 V* helt följer både svensk och internationell standard. Detta framgår av SS-EN 61293.

EDI

FRÅGA: Jag läser i en folder om en produkt som har *EDI-lösning*. Vad står *EDI* för och vad heter det på svenska?

SVAR: *EDI* är en förkortning av engelskans *electronic data interchange* och det förkortas *EDI* även på svenska. Man kan med fördel kalla det *elektronisk datautväxling* eller *elektroniskt datautbyte*, möjligen även *elektronisk dataöverföring*. Det sistnämnda är mindre precist men täcker in även envägskommunikation.

EMU

FRÅGA: Är verkligen *EMU* en förkortning av *Ekonomiska och monetära unionen*? Skall inte namnet innehålla något med *uropeiska*?

SVAR: Nej, det skall inte vara något med *uropeiska* i namnet. Om fel-skrivningar förekommer så har de förmodligen sin grund i att flera andra förkortningar på organ eller företeelser som har med *EMU* att göra oftast innehåller *uropeiska*, som i *EMS (Europeiska monetära systemet)*.

nanometer

FRÅGA: Hur förkortar man *nanometer*?

SVAR: *Nanometer* förkortas *nm*.

pound-force inch

FRÅGA: Vad är *pound-force inch* och hur förkortas det?

SVAR: *Pound-force inch* är en enhet för moment och förkortas *lbf.in*. $1 \text{ lbf.in} = 0,112985 \text{ Nm (Newtonmeter)}$.

ST

FRÅGA: Jag skall översätta följande text: "... personalrepresentant för ST och SACO ..." och undrar nu vad *ST* står för och vad det heter på engelska? Vad kan man översätta *personalrepresentant* till på engelska?

SVAR: *ST* står för *Statstjänstemannaförbundet* och heter *Union of Civil Servants* på engelska. *Personalrepresentant* kan översättas på flera sätt, bl a *employee representative*, *personnel representative* och *staff representative*, men *personnel representative* är nog att föredra.

Ordvalsfrågor

blåspinne eller bubbelspak

FRÅGA: Vad heter den där saken som man blåser såpbubblor med? *Blåspinne* eller *bubbelspak*?

SVAR: I TNCs samlingar finns inget belägg för vad detta kan heta, så vi kan bara hänvisa till tillverkare eller leksaksaffärer där man kanske känner till någon benämning. Beträffande de föreslagna termerna vill vi dock säga att vi inte tycker att någon av dem är riktigt bra; en *spak* är i regel ett handtag som används för att styra eller manövrera något. Hellre skulle vi överväga termer som *bubbelögla*, *blåsögla* eller *bubbelformare*.

exoterm eller exotermisk

FRÅGA: Heter det *exoterm* eller *exotermisk*? Båda formerna förekommer, men jag tror att *exotermisk* är den korrekta adjektivformen. Det handlar om kemiska reaktioner som utvecklar värme.

SVAR: *Exoterm* är, enligt *Nationalencyklopedin*, en process där temperaturen stiger om värme inte bortförs. I många kemiböcker finns belägg för adjektivformen *exoterm*, bland annat i uttryck som *exoterm reaktion*, *exoterm förening* och *exoterm process*, även om *exotermisk* också förekommer (*exotermisk oxidation* och *exotermisk reaktion*). När det gäller *exoterm* kan man jämföra med *lokal* och *central*, som fungerar utmärkt som adjektiv. *Exoterm* är en form som är helt etablerad i fackspråket, och troligen används *exotermisk* i mer allmänspråkliga sammanhang.

mutagenitet eller mutagenicitet

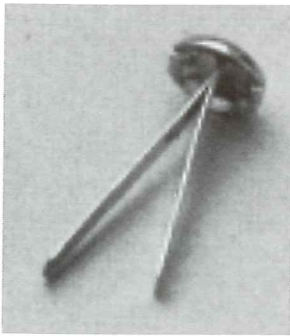
FRÅGA: Heter det *mutagenitet* eller *mutagenicitet*?

SVAR: *Mutagenicitet*, som är substantivformen av adjektivet *mutagen*.

servicing eller service

FRÅGA: Den svenska standarden SS-ISO 9001 har i en rubrik ordet *servicing* på engelska och *service* i motsvarande svenska rubrik. Är den engelska stavningen rätt? Om inte, ge förslag på ett annat engelskt ord som betyder samma sak, men på Oxford-engelska.

SVAR: *Servicing* kan man både säga och skriva – även på Oxford-engelska!

provpåsklämma

FRÅGA: Vad heter ett sådant där mässingsstift som man använder till att försluta påskuvert? Det heter *haaranasta* ('grenstift') på finska.

SVAR: Stiftet brukar kallas för *provpåsklämma*. Vi har också funnit belägg för *provpåsklammer* och *pappersbindare*. En etablerad populärbenämning är *jungfruben*.

snabblossningsventil eller snabbtömningsventil

FRÅGA: Skall det heta *snabblossningsventil* eller *snabbtömningsventil*? Det gäller en ventil som tillhör ett bromssystem och jag tror att den första termen kommer från något ISO-dokument. Den andra termen är den som används vid vårt företag.

SVAR: Det skall heta *snabbtömningsventil*, enligt SS-ISO 5598 som är en terminologistandard inom hydraulik och pneumatik.

teknisk utveckling eller teknikutveckling

FRÅGA: Heter det *teknisk utveckling* eller *teknikutveckling*?

SVAR: Termerna används synonymt, även om det borde vara en viss betydelseskilnad mellan dem. *Teknisk utveckling* är troligen en mer övergripande term, medan *teknikutveckling* skulle kunna avse utveckling av teknik på en mer specifik nivå. I en artikel i Ny Teknik nr 49/1989 står följande: "Teknikutveckling är sådant som att förbättra metoder för sekvensbestämning av DNA; att kartlägga detaljerna i genernas kod". Termerna förekommer även i olika namn, t ex *NUTEK* (Närings- och teknikutvecklingsverket) och *Kommittén för anpassning till teknisk utveckling av direktiv om motorfordon*. I många

andra belägg vi har funnit används dock termerna lite huller om buller.

vare sig ... eller

FRÅGA: Kan man säga "Vare sig du är en blivande eller professionell musiker kan du lita på att vi har lösningen för dig ..."? Måste man inte börja meningen med en negation i det här fallet?

SVAR: Man kan börja en mening med *vare sig ... eller*, men man förväntar sig då att det kommer en negation efteråt. *Vare sig ... eller* innebär i sig ingen negation. Däremot skulle man kunna omformulera meningen till "Du kan lita på att vi har lösningen för dig vare sig du är en blivande eller professionell musiker ...", men i det här fallet är det bättre att börja meningen med "Oavsett om du är en blivande eller ...".

viktprocent eller g/100 g

FRÅGA: I ett EG-direktiv står det *percent* i det engelska originalet. Det handlar om viktprocent fast det inte står angivet. Men procent är väl ingen SI-enhet – skall man inte skriva *g/100 g* i stället?

SVAR: *Procent* kan mycket väl användas. Däremot bör man ange om det handlar om *massprocent*, *viktprocent* eller *volymprocent*. *Percentage by mass* har i många EG-direktiv översatts med *viktprocent*.

I SS-ISO 31-0, som handlar om storheter och enheter, avråds från bruket av *massprocent* och *volymprocent* eftersom de är en blandning av storheter och enheter. Där föreslås att man i stället skriver "masshalten (volymhalten) är 75 procent" eller det mera svårtolkade "masshalten är 0,75".

Översättningsfrågor

Byggnadsstyrelsen och Statens Arbetsgivarverk

FRÅGA: Jag undrar vad *Byggnadsstyrelsen* och *Statens Arbetsgivarverk* heter på engelska?

SVAR: *Byggnadsstyrelsen* översätts med *National Board of Public Building* och *Statens Arbetsgivarverk*

med *National Agency for Government Employers*.

compactness

FRÅGA: Hur bör man översätta engelskans *compactness* till svenska? Termen förekommer i en bok om EUs ekonomiska geografi. Där talas det om "index of compactness", som man får fram genom att dividera ett lands area med arean av den minsta cirkeln som kan dras runt landet och därefter multiplicera detta med hundra.

SVAR: *Compactness* bör översättas med *kompakthet*.

dekapering

FRÅGA: Vad heter *dekapering* på engelska? I detta fall gäller det 'dopp av aluminiumdetalj i aktiveringsbad före ytbehandling'.

SVAR: På engelska säger man *activation dipping*.

dongle

FRÅGA: Vad heter *dongle* på svenska? Det är en plugg som man sätter in i datorn. Vissa program kan inte köras utan en sådan plugg. Jag tror att det är ett slags kopieringskydd.

SVAR: *Dongle* översätts med *hårdvarulås* eller *hårdvarunyckel* på svenska. Pluggen skyddar inte mot kopiering, men kopian går inte att använda utan plugg.

ellagsyra

FRÅGA: Hur översätter man engelskans *ellagyc acid* till svenska?

SVAR: *Ellagsyra*.

fortvarighetstillstånd

FRÅGA: Vad heter *fortvarighetstillstånd* på engelska?

SVAR: *Fortvarighetstillstånd*, vilket hellre bör kallas *stationärt tillstånd*, heter på engelska *steady state*. I TNC 86 *Geologisk ordlista* lyder definitionen: 'tillstånd då grundvattenförhållanden och hydrauliska egenskaper är konstanta i tiden'. I anmärkningen står: "Stationärt tillstånd råder vid pumpning ur brunn, då uttaget balanseras av den naturliga tillrinningen till brunnen".

Impulshaltighet

FRÅGA: Vad skall man översätta tyskans *Impulshaltigkeit* till på svenska? Det har med ljudmätning att göra.

SVAR: På svenska heter det *impulsjudnivå* eller *impulsjudvärde*.

kick-off

FRÅGA: Vårt företag har *kick-off* varje höst, som en slags uppladdning inför en spännande högsäsong. Vi har då både arbete och nöje på schemat. Jag undrar nu om det finns något motsvarande svenskt ord för *kick-off*?

SVAR: *Kick-off* har blivit en ganska etablerad term i svenskan när det gäller att entusiasmera personalen inför en ny säsong. Den vanligaste betydelsen är annars *avspark* (i fotboll). Eftersom *kick-off* är en svår term att hantera i svenska språket – hur skall man till exempel böja den? – så föreslår vi *avspark* eller *inspark* som svensk motsvarighet till *kick-off* i det här sammanhanget.

Näherungsschalter

FRÅGA: Finns det någon svensk term för tyskans *Näherungsschalter*?

SVAR: *Näherungsschalter* översätts i de flesta av våra källor med *proximity switch* på engelska, och enligt en svensk standard för kopplingsutrustningar, elkopplare och säkringar är den svenska motsvarigheten *beröringsfri lägeskopplare*.

ostticka

FRÅGA: Vad heter svampen *ostticka* på engelska eller latin?

SVAR: På latin heter svampen *Skeletocutis odora* eller *Skeletocutis tschulymica*. Det sistnämnda är ett äldre namn som är vanligare än det förstnämnda. Svampen finns i England men antagligen använder man det latinska namnet där.

pallkrage

FRÅGA: Jag håller på att översätta en packningsinstruktion till engelska och har stött på ett problem: man talar om en "pall med krage". Vad är det? Det gäller en vanlig träpall, och instruktionen beskriver "packning av flera produkter på pall med krage i ett eller flera lager".

SVAR: I TNC 93 *Transportordlista* finns termen *pallkrage* (med synonymen *lastpallskrage*), som är en 'pallpåbyggnad bestående av en löstagbar ram som ensam eller tillsammans med andra ramar sammanhåller lasten'. Den engelska motsvarigheten är *collar* eller *pallet collar*. *Lastpall* heter *flat pallet* eller bara *pallet* på engelska.

polypropen och polyvinylklorid

FRÅGA: Hur skall jag översätta engelskans *polypropylene* och *polyvinyl chloride* till korrekt svenska?

SVAR: *Polypropylene* heter *polypropen* på svenska. Det förkortas *PP* och definieras som 'polymer av propen'. *Polyvinyl chloride* översätts med *polyvinylklorid* (förkortas *PVC*) och definieras som 'polymer av vinylklorid'.

Räddningstjänstlagen och Räddningstjänstförordningen

FRÅGA: Vilka är de engelska motsvarigheterna till *Räddningstjänstlagen* och *Räddningstjänstförordningen*?

SVAR: *Räddningstjänstlagen* heter på engelska *The Rescue Services Act* och *Räddningstjänstförordningen* heter *The Rescue Services Ordinance*.

skiftesverkshus

FRÅGA: Vad heter *skiftesverkshus*, det som vi på Gotland kallar *bulhus*, på engelska?

SVAR: Det heter *post and plank building* på engelska.

two-way mirror

FRÅGA: Kan man översätta *two-way mirror* med *tvåvägsspegel*? Termen förekommer i en polisdeckare, och är ett spegelglas där man bara kan se igenom glaset från ett håll.

SVAR: I TNC 70 *Byggnadsglasordlista* översätts *two-way mirror* med *konfrontationsspegel*, med synonymerna *spionglas* och *detektivglas*.